

SLOVENE.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznani (inserati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredno v nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 280.

V Ljubljani, v ponedeljek 7. decembra 1891.

Letnik XIX.

O Poljaci (*).

I.

Št. Mladočehi so od svoje zmage sèm postali nekako občinska tarča za vse tiste, kateri so čutili potrebo kazati kaj državno-organizatorskega talenta. Lahko jim delo; h kopici psovk, ki so letele na-nje od vseh strani, priložiti kako novo, ni bilo ravno pretežko, in vse zмене, ki so se vršile v državnem „pajkelju“, podtikati Mladočehom v krivdo, postalo je moderno. A to ni povsem opravičeno. Ali nimajo Mladočehi prava za obstanek? Ali je kdo v Avstriji, kateri more češkemu narodu braniti, da si voli, kakor sam hoče, da veruje, komur on hoče, da se dá slepiti, od kogar on hoče?

Država je liberalna in na tem stališču, kakor sedaj stoji, pač nema nikake pravice prezirati množ, kateri so uprav tako postavno izvoljeni, kakor Plener in Foregger. Dokler se liberalizem osnovno ne odstrani iz državnega temelja, dotle je zastoj smešno jadikovanje in otroško zasmehovanje oseb, ki so strogo logični o dsvit državnega ustrojstva. Dokler bo smel administrativni uradnik prezirati narodno enakopravnost, dokler bo veljalo zatiranje posameznih narodov kot načelo, dokler bo dovoljeno, da se sme v današnji dobi javno izreči trditev, da mora država podpirati kapital in njegovo uničevalno delovanje, dokler se bodo škofje, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, prezirali in njihove za obstanek Avstrije neizogibno potrebne tirjatve, stavile v eno vrsto s predlogi rabbijsa Blocha, ali še nižje, dotle nima nobeden pravice zabavljati Mladočehom, če se prej ne ustavi temelju, na katerem so vzrasli — liberalizem v ustavi.

Zato pa se mora povsod in vselej, kedar se govori o tem, z obžalovanjem omenjati poljsko kolo. Jasna je zgodovina naše ustave; jasno tudi, kako so se vedli poljski zastopniki v tej zadevi. Zgodo-

*) Objavimo ta spis iz peresa pisatelja našemu listu, akoravno se v vsem z njim ne strinjamo. Op. vred.

vinska resnica se samó zatrjuje, če se priznava, da so poljski poslanci v Avstriji neizmerno škodili sv. veri naši in Slovanstvu. Lojalnost je druge Slovane čisto zadrževala, da se niso oglasili v tem obziru; zgodovinar pa, ki bode opisaval našo dobo, te lojalnosti ne bo poznal, ker je ne bo smel poznati in tedaj bo tudi naša molčeča lojalnost pokazala se kot vnemarnost in lena krotkost, ki je od svoje strani je pripomogla, da se tem dalje ni preobrnila politika naše države, da se tem dalje ni pokazal katoliški in v večini slovanski značaj njen. Poljski narod je veren in pošten, pošteno in za dobro vneto je svečenstvo njegovo, a dosedaj ni narod, ni svečenstvo vsled žalostnih okolišnin, ki vladajo v Galiciji, ni stopal v javnost.

Zastopnikov poljskega naroda dosle še nismo videli v javnosti in odtod zlo! V politiki galiških poslancev dosepaš še nismo imeli prilike videti niti katoličanov, niti Slovanov. Odkod to?

Na tem mestu bodi dovolj, da opozarjamo samo na tri faktorje, ki so drug od drugega odvisni, a vendar skupaj tvorijo tiransko falango: „razd“, „žydzi“ in „pani“. — Komur so razmere v Galiciji znane, vedel bo, kaj to pomeni in tudi priznal, da je naša trditev nepobitno osnovana. Toda „svaka sila do vremena“. Mrtvaški zvonček že klenka tiranom povsod, kakor jih je vzrotil in jih še vztraja liberalizem in tudi v Galiciji bo prišel dan kazni njihove. Svečenstvo se dviga in križ v roki njihovi bo razgal temo in porazil klevetnikov sebične nakane. Boj proti demoralizujučemu židovskemu zmaju, boj proti sebičnosti, boj za borni, potlačeni narod se bo tam kmalu vzbudil silneje, nego drugje in ni dvojbe, da bo zmagal Kristus Spasitelj.

Da je temu tako, mogli bi navesti mnogo dokazov, mnogo prič poljskih, od katerih smo sami čuli take trditve, a bodi dovolj, da iz poslednjega, strogo katoliškega in k temu najboljšega lista poljskega „Przegląd powszechny“ objavimo nekaj besedi.

neki „sramožljivosti“, in če se drugje zopet junaško vadijo v zabavljanju na škofo in duhovnike, katekizem pa uči nekakšno „pokorščino“. Menda je razvidno, da se ta upornost katekizma ne sme dalje trpeti; z duhom časa mora napredovati, ker sicer je pač le na škodo človeštvu.

Modri možje so to izpredvideli in spravili so se na to tako potrebno preosnovo. Res je, da so se slišali nekateri posamezni glasovi, naj se katekizem v obče zavrže. A to vendar ni primerno našemu tolerantnemu času.

Katekizem mora biti, samo popraviti ga je treba; s tem načelom oboroženi so se podali slavni modrijani našega časa na delo. — In izvršili so je slavno in modro! Jedina škoda pri tem je ta, da se ta katekizem še ni povsod uvel, vendar jih je že precéj, ki se ravna po njem. Slava jim!

Ker ima današnje dni vsak človek svoja načela, ni čuda, da so jih imeli tudi naši modrijani. Zanimive so sicer vse seje, v katerih so se posvetovali o preosnovi katekizmov, vendar je mej njimi zanimivejša prva, v kateri se je pokazalo, kako bistvena je v nekaterih stvaréh modrost naše dōbe. Vsak je imel svoje zasebne želje, svoje zasebne principe, svoje zasebno prepričanje, v glavni stvari preosnove katekizma pa je vladala najlepša sloga.

Zasledujmo naše narodne nasprotnike.

V.

V prejšnjih člankih je bilo že omenjeno, da je nemškega „Schulvereina“ duševno dete tudi društvo „Südmark“. O tem nas prepriča kratek sostavek v že naznačenem nemškem koledarju državnega poslanca dr. Hoffmann-Wellenhofa. Društvo je bilo ustanovljeno v Gradcu dné 21. novembra 1889. Kar skuša doseči „Schulverein“ na duševnem polju, to želi „Südmark“ na gmotnem ter preprečiti vedno bolj razširjajočo se slovensko poželjivost v južnih pokrajinah. Najpred obrača pozornost na Spodnje Štajersko v obrambo nemštva. Zato hoče podpirati stiskane kmetovalce nemške, pospeševati kmetijske zadruge, odpirati pota za prodajo poljskih pridelkov, nakupovati zadolžene posestva, da pridejo zanesljivo v nemške roke; istotako hoče podpirati tudi nemške male obrtnike v trgih in mestih s posojili, darovi ... pa tudi razširjati duševno omiko z osnovo knjižnic ...

Dr. Hoffmann tudi pripoveduje, da je društven odbor pripravljen posebno pospeševati naseljenje Nemcev iz „rajha“ osobito z Badenskega in Virtemberskega v naših južnih planinskih deželah, posebno na Slovenskem Štajerju, v kateri lepi deželi je dokaj primernih kmetij za nizko ceno na prodajo. Odbor si sestavlja zapisnik takih posestev z vsemi potrebnimi podatki ter rad svetuje in pomaga naseljencem.

Kakor poročajo „Freie Stimmen aus Kärnten“ št. 55, zborovalo je to društvo meseca julija v Gradcu. Iz odborovega izveštja je razvidno, da je večji del dohodkov bil porabljen za nakup necega posestva v Št. Ilju na južni železnici, ki je bilo v nevarnosti v roke priti Slovincem. Nakupljeno je bilo za 1841 gld. Dajalo je tudi nekoliko podpor in posojil nekaterim ubogim kmetom in obrtnikom v okraju mariborskem, radgonskem, celjskem.

LISTEK.

• Mozaik.

VII.

Pa pravijo, da ni modrih ljudi na svetu. Še véda strahopetnih pritlikavcev je res mnogo, ki se ne upajo samostojno napredovati. Da bi pa ne bilo prav nič modrijanov več na svetu, to je laž, krutologa laž. In več jih je, nego si morete misliti.

Kdo pa je zastražil Evropi mir? Kdo pa je dokazal, da smo se morali bojevati mi leta 1866 le zaradi tega, ker še nismo imeli teh znamenitih zaveznikov, kakor jih imamo sedaj, kdo pa nas je poučil, da je Venera najboljša nadomestilo za versko šolo in gorotanska nemščina največji biser devetnajstega paragrafa ustavnega zakona, če niso to storili modri možje?

He, zjate, kaj ne? In to še ni vse! Najznamenitejše delo je pač reforma katekizma. Trebalo je zato mnogo modrosti, umnosti in strahu božjega, in vendar je šlo. To je menda vsaj vsakemu jasno, da mora v našem času napredovati tudi katekizem. Saj vendar to ni za nikamer, če se pred gledališči, in sicer po ulicah, kažejo najkrasnejši umotvori v srednje-afriških toaletah, če pa katekizem govori o

Vsi so namreč priznavali, da je brezpogojna potreba, da se prestavi nikavnica z desetero božjih zapovedi — v apostoljsko vero. Evo ti, vprašanje je rešeno in prememba pač ni tolika, da bi se moglo s takozvanega dogmatičnega stališča kaj oporekati.

Lice življenja je s tem zopet vrneno v soglasje s katekizmom. In kako široka pota se s tem odpró napredku in omiki! Saj je ravno tista črnogleda nikavnica v deseterih božjih zapovedih zavirala vso srečo in vso blaženost človeškega bitja, in če ti je zraven še zvenelo tisto mračno zatrjevanje vere, ti je bilo pač hudo pri srcu, pri tvojem blagem, naprednjaškem srcu.

Ni čuda, da si se branil taki samostanski zaduhlosti, kolikor si se mogel; ni čuda, da si se jezil na tihem in glasno, naj te reši dobrotna roka takih sramotnih vezij. Sedaj si srečen, sedaj si svoboden, sedaj si liberalen!

Nikavnica se je postavila in s tem je bil konec vseh inkvizicij, konec vsega srednjeveškega mraka, konec vseh babjeverskih pravljic, konec trinoštva topih tonzurirancev, konec vsega, kar ti je težilo tvojo napredno dušo.

Odprle so se zatvornice napredku in omiki in z vseh voglov je jel bruhati novi svobodni duh svoje plodove na srečne zemljane. Vstali so junaki

Osnovati želi tudi kmetke posojilnice. Za prodajo spodnještajerskih vin hoče pospeševati osnovo posebnih pivnic v Gradcu in po drugih mestih, kar pa se ni še posrečilo. Posebno pa odbor gleda na to, da posestva na jezikovni meji ne bi prišla v roke Slovincem in je zbog tega v razgovor stopil doma ter v inozemstvu. Tudi nemške posle in obrtnijske pomočnike skuša spraviti v službo v jezičnomošnjih krajih.

Neki „Landesbühreibeamter“ Franc Goltsch je v imenu ljubljanske podružnice nasvetoval: Odbor naj izda poučno brošuro o namenu in delovanju društva, ki bi se razdelila mej ljudstvo (ali samo nemško?). Osnovale naj bi se južno-nemško tiskovno društvo v Celju (da prevzemo tiskarno Rakusehovo) po načrtu odbornika rudniškega vodje Riegerja. Ali naj to v roko vzame vodstvo „Südmarke“, ali pa samo celjska podružnica? Na pojasnilo dr. Derschatta je bil predlog sprejet.

Tedaj je šlo društvo 28 ustanovnikov, 40 podružnic z okrog 4000 članov. Od teh je 28 podružnic na Štajerskem, 5 na Koroškem in 3 na Kranjskem (Trzin, Ljubljana, Kočevje). — Pri banketu je dr. Derschatta imel zelo politično nadahnjeno napitnico, v kateri se je jezil nad vladno, da povsod dela zoper nemške interese (?) in je za vzgled navedel le jedno osebo kazoč na Kranjsko, rekoč: Dokler ta mož stoji na čelu deželne vlade, dokler je še kak Winkler na Kranjskem, dokler Nemci niso dosegli, da se odstrani ta mož, o zboljšanju ni govoriti.

Politični pregled.

V Ljubljani, 7. decembra.

Notranje dežele.

Upravno sodišče. Dne 11. t. m. bode pred upravnim sodiščem važna obravnava. Češka občina Kraljevi Vinohrady je imenovala vladiko Strossmayerja častnim občanom. Oblastva so pa razveljavila to imenovanje, ker vladika ni avstrijski državljani. Občina se je pa odločila, da to stvar spravi pred upravno sodišče, in dne 11. t. m. se bode o tem obravnavalo.

Poljaki. Z večjo odločnostjo, nego kedaj, poljski listi naglašajo, da se Poljaki ne odrečejo od svojih avtonomističnih in narodnih načel. S tem dadó levičarjem razumeti, da Poljaki njim na ljubo ne bodo zatajili teh načel. Poljski listi tudi pišejo, da Poljaki ne marajo biti manjšina v levičarski večini, temveč bi le vstopili v večino, v kateri bi bil tudi Hohenwartov klub. Iz tega je pač vidno, da še kmalu ne dobimo stalne večine, ker na tako sporazumljenje mej Hohenwartovim klubom in levičarji ni misliti, Mladočehi pa tudi še hodijo svoja pota.

Sama komedija. „Selski Noviny“, organ češke kmetke stranke, piše, da so Mladočehi igrali samo komedijo, ko so spravili Plenerjev predlog na dnevni red, potem ga pa pokopali. Plener pa tudi igra komedijo, če misli, da bode rešil malega obrtnika s tem, da bi se mu odpustilo 2 gld. 20 kr. davka. Vse je sama komedija, ki pa mnogo stane. Taka sodba pač za Mladočeha ni laskava, posebno ker prihaja od strani, katero imajo zahvaliti mnogi mladočeški poslanci za mandate svoje.

Voltaire in Rousseau; za njimi se je dvignila nepregledna četa osvobodjencev v hlačah in brez njih, s slikami, s knjigami, ali vsaj s sekirami v roki. Odprta so bila na stečaj vrata gledališč in koncertnih dvoran, koder se je mogel napasti gladni duh; in vmes je pela giljotina svojo junaško napredno pesem. V resnici, krasno je bilo!

Padla je nikavnica in ž njo so se porušili meniški policaji, ki so z brezumno neusmiljenostjo branili pot do tuje glave, do sosedove njive. Ubila jih je modrost nove dōbe! In sladke besede laži, hinavstva, goljufije, nečistosti, prešeštva so se oprostile črnega jarma in liberalno je zadihalo človeštvo na liberalni zemlji.

In zbirali so se v svetiščih nove dōbe in so molili novega boga in novo vero. Mogočno je odmevalo od gore do gore, od srca do srea sladko in junaško priznavanje: „Ne verujem v Boga vsega mogočnega —“ itd.

Da, še sedaj odmeva. Učencev ima novi katekizem povsod in pod različnimi imeni vlada jedna vera v združenih dušah. Tu jo zovejo „narodnost“, tam „humaniteta“, tu „anarhizem“, tam „revolucija“.

In pri nas? Vprašajte pri „Naprednikovih“!

M. V.

Vnanje države.

Italija. V petek in soboto se je v italijanski zbornici nadaljevala debata o rimskem vprašanju. Prvi govornik je v petek zahteval pojasnilo o dogodkih dne 2. oktobra in pred vsem hotel vedeti, kaj hoče vlada storiti proti tistim, ki vero zlorabijo za politične namene. — Potem je pa priporočal narodno vzgojo duhovnikov. Tudi je kvasil, kako so v Vatikanu sedanjega papeža naredili iz pravega apostolskega moža političnega pretendenta. Nazadnje je zahteval, da naj se premeni prvi član ustave in odpravi garancijski zakon. Drugi govornik Boyio pa sicer ni zahteval odprave garancijskega zakona, temveč da se vse dobrotelne naprave umaknejo vplivu cerkve in podredé vplivu države. Treba je pa, da se narodu vcepijo novi ideali, ki se bodo opirali na znanost in kulturo. Koncem je pa rekel, da naj papež gre iz Rima, če mu sedanjí položaj ne ugaja. Poslanec Barazzuoli je priporočal ločitev cerkve od države. Za odpravo garancijskega zakona on ni, ker je ta zakon dobro orodje za vladu. Bonghi je odločno proti odpravi garancijskega zakona in je tudi opravičeval Kalnokyja, ki je mej drugim naravnost izjavil, da Avstrija ne bode nikdar Italije motila v posesti Rima. Več se pa od njega ne more zahtevati. Ministerski predsednik Rudini je očital nasprotnikom, da ne postopajo patrijotično, ker so spravili v razgovor papeško posvetno oblast, ki je že dolgo mrtva in pokopana. Zgodovina diplomacije dokazuje, da je to vprašanje bilo mrtvo, ko je francoska vojska ostavila Rim. Za diplomacijo ostalo je le vprašanje o odnošajih mej papeštvom in katoliškimi državami. Francija je tedaj bila v veliko vojno zamotana in ni mogla ničesa storiti. Avstrija se je pa tudi tedaj izjavila, da se v to zadevo neče mešati. Italija je pa hotela papeštvu braniti duševno prvenstvo in zaradi tega se je izdal garancijski zakon. Italija bi pa bila prišla v velike zadrege, ko bi se 1871. leta bile vmešale druge države, posebno Avstrija. Avstrija je to leto izjavila, da garancijskemu zakonu naravnost pritrđiti ne more, ker se neče mešati v notranje italijanske zadeve. Tako je Avstrija bila prva, ki je priznala, da je vsa ta stvar notranja italijanska zadeva. Nadalje je ministerski predsednik z veliko odločnostjo zagotavljal, da bi Avstrija celó z orožjem v roci branila jedinstvo Italije. Potem je govornik razkladal, da garancijski zakon spada med ustavne zakone, kakor se je izrekel državni svet. Tega mnenja je bil tudi Crispi. Garancijski zakon je svobodni zakon in se torej mora ohraniti. Vlada pa gleda, da ima država svetni značaj. Brezversko šolo hoče ohraniti. Tudi to namerava, da se civilnemu zakonu dá prednost in se uvede ločitev zakona, ali misli, da za to še ni pravi čas. Nobena italijanska vlada pa ne hode dopustiti, da bi se druge države mešale v njene notranje zadeve. Sedanji ministri so vsi liberalni možje. Cavalletto je izjavil, da z ministerskega predsednika izjavami ni zadovoljen. Če je bil Beust prijazen Italiji, kaj to pomaga, če pa Kalnoky ni. Crispi je zavračal ministra, da bi on bil kdaj se izjavil za garancijski zakon. Ko bi bil še minister, gotovo bi ga bil premenil. Če pride do vojne, bode Avstrija imela dovolj dela na severu in torej ni misliti, da bi branila jedinstvo Italije. Italija se bode morala sama braniti. Potem je očital stranki, ki je sedaj na krmilu, da je bila proti prisvojenju Rima. Še le levica je prisilila tedanjo vladu, da je šla v Rim. To je bistvo vse debate, iz katere se lahko posname, da so vse stranke italijanske zbornice nasprotne papeštvu in je mej njimi le ta razloček, da nekatere iz oportunitizma prikrivajo malo svoje misli.

Srbija. V Srbiji podpisujejo gospe in gospodičine protest proti iztiranju kraljice. Ta protest se bode poslal skupščini. Nabralo se je bajé že dosti podpisov. Skupščina se pač na ta protest ne bode dosti ozirala.

Rusija in Nemčija. Če je „Petit Parisien“ prav poučen, je veliki knez Vladimir, predno je odšel iz Pariza, brzojavno vprašal, če bi ga vsprejel nemški cesar, ko bi potoval skozi Berlin. Dobil je pa odgovor, da bi ga cesar ne mogel vsprejeti, ker pojde na lov. Na ruskem dvoru so zaradi tega bajé jako nezadovoljni.

Nemčija. Bismarck piše svoje „Spomine“. Objavili se pa bodo po njegovi smrti. Ko je šlo za to, da Arnima uničijo, je Bismarck dognal zakon, da noben nemški diplomat, če je tudi že v pokoju, ne sme nobene stvari objaviti, ki se tiče njegovega službovanja, brez dovoljenja cesarjevega. Bismarck je pa preveč prevzet, da bi prosil cesarja dovoljenja. Ko se je omenjeni zakon izdal, ni mislil Bismarck, da bode kedaj še njemu nepriležen.

Izvirni dopisi.

Iz Celovca, 1. decembra. (Poslanec Ghon in koroški Slovenci.) Kjer gre zoper Slovence, tam se gotovo oglasi poslanec za kmetke občine volilnega okraja Beljak-Borovlje, da brani ubogo in zatirano nemško ljudstvo nasproti naknam predrznih Slovencev. Toda v vseh svojih „filipikah“ nasproti slovenskemu ljudstvu orje omenjeni poslanec Ghon vedno staro brazdo in njegove ob-

rabljene fraze, ki jih veže ob takih prilikah, postale so že uprav stereotipne!

Tudi pri zadnji šolski debati v državnem zboru oglašil se je omenjeni poslanec, da „mit dem vollen Brustton der Ueberzeugung, mit der allein Begeisterung, welche der guten Sache würdig“ (tako piše tukajšnji „liberalni“ list!) v imenu koroških Slovencev (!!) ves slovenski narod ometava z blatom!

Le v karakteristiko imenovanega gospoda in slovenskim rojakom v pojasnilo, kako znajo vzgledni nemški liberalci, ki svojih „nemških“ čednostij ne morejo dosti prehvaliti, zavijati resnico, s kakšnimi nasprotniki se je bojevali nam koroškim Slovincem, pečamo se podrobneje z govorom poslanca Ghona.

Novega nam ta gospod — kojega govor ne priča baš o posebni bistroumnosti, marveč kaže, da govornik celó z nemško slovnico ni pretesen prijatelj — ni povedal ničesar, temveč pogreval je staro, nezabeljeno kašo, tajil in pobijal vse, kar so govorili in trdili slovenski poslanci. Slednji dokazali so vse svoje trditve s številkami in uradnimi listinami, kar je g. Ghon modro opustil storiti!

Beljaški poslanec zahvalil se je najprej gosp. naučnemu ministru, da je koroške šolske razmere tako „resnično in izvrstno“ opisal, češ, da bo ministrov govor utrjeval narodnostni mir na Koroškem itd. Govoril je Ghon, kakor rečeno, v imenu koroških Slovencev „als Vertreter eines grossen (??) Theiles der slavischen Gemeinden“. Toda g. Ghon naj se vendar blagovoli spominjati, da ima svoje državnozbornsko poslanstvo zahvaljevati jedino le famoznemu volilnemu redu koroškemu, ki je doslej zabranil koroškim Slovincem pri volitvah vsak vspeh. Ne zabite, g. Ghon, da vas neso volili in poslali na Dunaj koroški Slovenci, temveč Nemci z nemškutarji vred; 12 občin s 45 volilnimi možmi je glasovalo zoper Vas!

Kakšno pravico ima tedaj g. Ghon, govoriti v imenu koroških Slovencev??

Ghon, zahvalivši ministra za njegov govor, čenčal je, da bode ta govor na Koroškem napravil povsod globok vtis in utrdil naš narodni mir. Gospod Ghon gotovo sam sebi ni verjel, govoreč te abotne besede! Da ministru hvalo pojejo tukajšnji liberalni listi, to radi verjamemo! A ti ljudje pa vendar neso koroški Slovenci!! Da se pa koroški Slovenci ne vjemajo s takim neslanim besedičenjem, pokazala je v najnovejšem času do dobrega deputacija koroških Slovencev na Dunaju, ki gotovo ne bo ostala brez vsakega vspeha! —

„Koroška v gospodarstvu zmirom bolj nazaduje in zato narodnostnega miru od vseh dežel najbolj potrebujemo,“ tako je z žalostnim, skrbnim obrazom jadoval in tarnal gosp. Ghon. Dovoljujemo si vprašanje: Kdo pa ima na Koroškem vso oblast v rokah in kdo naj zato skrbi, da pomore kmetkemu stanu? Smo-li mi za to odgovorni, kar počenjajo liberalci, da tako slabo gospodarijo, da mora Ghon celó še na Dunaju stokati in zdihovati, da leze Koroška v propad! Slovenci svojim sosedom gotovo ne bomo dobro gospodariti; a če se liberalna gospoda za gospodarstvo tako malo zmeni in raji denar trosi za ponemčevalne šole, namesto da bi ga obračala v prid ubogemu kmetkemu stanu, tega Slovenci ne moremo prenameriti!

Kako „liberalci“ skrbé za prospeh kmetijstva, zgovorno pričata ta dva slučaja: Odbor katol.-političnega društva za Slovence na Koroškem prosil je visoki deželni odbor koroški, naj pošlje govornika, da na občnem zboru imenovanega društva zbrane kmete poučuje o umnem gospodarstvu, društvo ta čas niti odgovora ni dobilo! Kmetijsko društvo na na Koroškem pošilja v povsem slovenske kraje čisto nemške popotne učitelje! Glejte, gospodine Ghon: „Hic Rhodus, hic salta!“

„Ewige Aufschneidereien und Jammereien und Verdächtigungen und Verleumdungen“ imenuje Ghon, stari mojster praznih fraz, stvarna in nepristranska dokazovanja g. poslanca Kluna. Pa vprašamo: kdo pretirava; ali tisti, ki vse svoje trditve dokazuje z uradnimi odloki in številkami, ali tisti, ki mlati prazno slamo, veže stare otrobe, s psolvkami okidava neljubega mu nasprotnika in na vse moči zvija resnico!?

Mnogo je trdil in besedičil, a niti jedne svojih trditve ni dokazal! —

G. Ghon pogreval je tudi staro bajko, da koroški Slovenci ne razumejo „novo“-slovenskega jezika, da se vsaki dve uri hodá drugače govori, da ljudje svojih zupnikov ne razumejo itd. itd. Pre-

jalove in preneslane so vse te trditve „naprednega“ g. beljaškega poslanca, da bi se z vsako posebej pečali. Opomnimo pa, da šteje slovenski Korotan letos 4862 udov družbe sv. Mohorja, da ima celovski „Mir“ nad 3000 naročnikov! Kdo prebira vse te knjige, če ne verno slovensko ljudstvo? Predobro poznamo našega kmeta, kojemu se le prempogokrat prav trda godi, kako stokrat obrus vsak gol-dinar, predno ga izdā. Čemu si zatorej naročuje knjig in časnikov? Izvestno ne za to, da bi v nje zavijal Ghonovo figovo kavo, temveč, da jih prebira in iz njih pridobiva si potrebnega znanja in prijetne zabave! To nam je pa tudi jasek dokaz, da i naš priprosti kmet prav dobro razume „novo“-slovenski jezik.

Še mnogo taki stvarij spravil je „pravicoljubni“ g. Ghon na dan. Toda studi se nam prepriati se s takim nasprotnikom. Le nekaj še omenimo. Ghon se je vjedal, da se nekoroški (kranjski) poslanci vti-kajo v zadeve koroških Slovencev itd.

„Liberalna“ gospōda pač slabo pozna avstrijsko ustavo, ki daje državnim poslancem ne le pravico, temveč jim naklada sveto dolžnost skrbeti in po-tegovati se za blagor in srečo cele države? To vé že malone vsak abcedar in to se je tudi našim „li-beralcem“ že dostikrat tudi v državnem zboru pod nos povedalo, — a kakor kaže brez vsega vspeha, ker je pri téh „resnicoljubnih“ ljudeh itak vsaka pametna beseda — bob ob steno!

Iz spanja se je že probudilo in se, hvala Bogu, vedno bolj probuja i slovensko ljudstvo na Koroškem, ki se je že zdavna naveličalo le tlako delati — kar naj račijo na znanje vzeti gosp. Ghon — è tutti quanti!

Od Gorenjega jezera v severni Ameriki, 6. no-vembra. [Konec.] Po smrti na glasu svetosti umrlega škofa Friderika Barage († 19. januarja 1867) — tudi rojaka — bili so od sv. stola izvoljeni za na-slednika na škofovski stol. Leta 1870 udeležili so v Rimu obēnega vatikanskega zbora ter mimogredé obiskali Kranjsko in druge kronovine avstrijske, — obiskali najbrž zadnjikrat.

Težavni škofovski butari in veliki odgovornosti odpovedali so se 1879. leta zaradi visoke starosti, kakor je bilo že poprej povedano.

Nato so znova šli mej Indijane, katerih uboga duše so jim bile vedno najbolj pri srcu. — In danes, predragi, deležna je fara naša izjemne časti, da ta veliki misijonar in apostol divjih Indijanov darujejo tukaj na oltarju sv. Jožefa za nas vse ne-krvavo daritev nove zaveze! Da, še več! Potrudili so se milostivi srebrnolasi starček sémkaj kakih 25 ur hodā, da nam blagoslové te nove zvonove!

Prvi, veliki zvon bo izročen Marijinemu varstvu. O, da bi ta veliki zvon od danes naprej nam vsem Marijino slavo oznanaval in njeno češčenje mej nami poveljeval.

Drugi, srednji zvon nosi napis v latinskem je-ziku: „Sv. Jožef, brani svoje farane!“ Čisti ženin Marije Device je patron naše cerkve. Njega ste si sami želeli in izbrali. Na Kranjskem je on patron vse dežele, in pokojni papež Pij IX., slavnega spo-mina in imena, razglasili so ga širom sveta kot za-ščitnika vesoljne cerkve rimsko-katoliške.

Na najmanjšem zvonu pa čitaš te-le besede: „SS. Cyrile et Methodi, orate pro nobis!“ — („Sv. Ciril in Metodij, za nas prosita!“) — Ta dva sta si bila brata, roda slovanskega, rojena v mestu Solunu na Turškem. Posvetila sta se duhovskemu stanu, in v drugi polovici devetega stoletja jela sta ozna-novati mej slovanskimi rodovi Jezusa križanega.

Vidva slovanska naša apostola, sv. Ciril in Me-todij, ki sta pred tisoč leti mej slovanskimi narodi pravo vero razglaševala, zasejala, razširjala na vse strani ia utrdila, prosita Boga za nas, da ostanemo mi in potomci naši stanoviti ter verni katoličani, prosita, da še zvesto in trdno držimo skale svetega Petra! . . . O sv. Ciril in Metodij, prosita tudi, da bi se velika množica naših bratov, kateri še vedno v zmotah živé in tavajo po temotah smrtné sence, vendar že jedenkrat vzbudila, predramila in krenila na pot pravega spoznanja!

Po dokončani péti sv. maši so bili zvonovi blagoslovljeni in razvezali so se jim jeziki. Tedaj pa ubranemu pritrkavanju ni bilo ni kraja ni konca. Darov se je ob tej priliki nabralo okoli 300 gld. Blizu do jedne ure je trajala vsa slovesnost. Zvonove pa so krepke roke naših junakov takoj drugi dan dvignile v stolpne višave. Nezgode nikake! Hvala vsem prisrčna! Sv. Jožef plati! —r.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 7. decembra.

(Presvetla cesarica) se je v soboto zvečer ob 6. uri s posebnim vlakom odpeljala iz Miramara na Dunaj; ob 9. uri 46 minut je vlak prišel v Ljubljano, kjer se je ustavil le nekaj minut. Dve uri pozneje se je z brzovlakom skozi Ljubljano iz Opatije peljala cesaričinja-vdova Štefanija.

(V Ljubljano) se je sinoči pripeljal korni po-veljnik baron Rainländer nadzorovat tukajšnjo posadko.

(Imenovanje.) Učitelj na pripravnici v Kopru, g. Josip Kožuh, je imenovan okr. nadzornikom za koperski šolski okraj.

(Iz Stare Loke) se nam poroča: Ni še dolgo, ko je v papirnici, četrte ure od fare, ogenj upepelil Balanču vse imetje in zdaj zopet imamo jednak, a mnogo žalostnejši prizor. V Moharjevi koči pri Sv. Duhu vname se, ne znam kako, v soboto zvečer ob 9. uri in kmalu je bilo vse v pepelu. Strahotno je pa to, kako je Reza Tušek končala svoje življenje. Vsa prestrašena ne more do vežnih vrat, ker je bilo vse v ognju zunaj, skuša skozi okno prodreti, a viame se tako, da ne more niti naprej, niti nazaj. Krog in krog pa je bil ogenj in dim. V tem straš-nem položaju, ker ji tudi ljudje ne morejo pomagati in je rešiti, kriči tako strahovito, da jo pol ure daleč slišijo in se prestrašijo. In v takem položaju zaduši jo dim, ogenj pa osmoli glavo in roke odžge. Dve drugi osebi sta se vendar srečno še rešili o pravem času, kar se pa napominani ni posrečilo. Resnično, da človek ne zna, kje in kaka smrt ga čaka! Ta slučaj naj bode resen opomin, kako varno je treba z ognjem ravnati.

(Grozna nesreča) se je ta dni zgodila v Ba-keren, v ambruški župniji in žužemberškem sodnem okraju. Kakor se nam namreč poroča, odpravljal se je neki tamošnji gospodar na lov ter usedši se h kosilu položil puško na posteljo. Stiritelni otrok na tihoma zleze k puški, napne petelina, puška se sproži in ves naboj zadene staro mater, ki je bila takoj mrtva. Shranite torej puške!

(Slovensko gledališče.) Sinoči se je predstavl-jala veseloigra „Konkurzi gospoda no-tarja“. Dejanja v téj igri je malo, tem več pa dvogovorov, vsled česar je igra za igralce precej težavna, za poslušalce pa v mnogih prizorih pre-dolgočasna. Prelagatelj bil bi pač bolje storil, da je okrajšal dvogovore in iz treh dejanj naredil jedno samo, za katero bi bilo jedva dovolj dejanja. Pred-štava v obče ni dobro vspela, ker so se nekateri igralci slabo naučili in je bilo vse predstavljanje nekako mrtvo in okorno. Gospod Borštnik je prav naravno predstavljal notarjevega mačka, g. Sršen je imel jako primerno masko, gospica Po-lakova govori prehitro, da je ni mogoče razu-meti, doktor Slivar pa je bil vzor — „petošol-skega“ sanjača; ostali so bili „vsak na svojem mestu“. — Jutri se bode predstavljala komična opereta „Pot po nevesto“, v začetku pa ve-seloigra v jednom dejanju: „Dve tašči“.

(Okrožnih zdravnikov na Kranjskem) bi po zakonu iz leta 1888 moralo biti 37, a je deset mest praznih, mej temi 5 po 800 gld., sevēda v odročnih krajih. Celó za Postojino in Trebnje ni prosilcev. Za prazna mesta so se oglasili le trije prosilci, mej temi jeden, ki je že prekoračil normalno starost, drugi je žid.

(Družba sv. Cirila in Metoda) je prejela 11 gld. 88 kr., katere ji je nabrala o raznih prilikah v Ribnici pri Cenetu za družbine namene vneta g. Ana Podbojeva. Iskreno se zahvaljuje na tem tretjem daru iz omenjene hiše vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

(S Koroškega) se nam piše: V Ettendorfu v Labodski dolini je bil nedavno misijon. Neki dan so našli na pokopališču tri zlomljene kelihe, ki so bili minolo leto 4. oktobra ukradeni.

(Slovenski klub na Dunaju) bode imel 12. t. m. v hōtelu pri „zlati krogli“, I., Am Hof, št. 10, svoj drugi večer v tej sezoni; berilo ima gosp. profesor J. Stritar.

(Slovensko pevske društvo na Dunaju) imelo bode dné 15. t. m. v dvorani „Ronacher“ prvi ve-liko svoj koncert v tej dobi. Vspored velezanimiv.

(Slavnostni komers) v proslavo zmage v Istri priredé dné 10. t. m. ob 8. uri zvečer zjedinjeni hrvatski in slovenski velikošolci na Dunaju. Lokal: „Zur goldenen Birne“, Mariahilferstrasse št. 30.

(Premembe pri sodništvu.) Premeščeni so: Okrajni sodnik Gustav Stuchetz iz Kočevja v Gor. Wölz, v Höffinger iz Gor. Wölza v Iv-nico in V. Unterkreuter iz Ivnice v Lipnico.

(Samomor.) Pri Perneku na levem bregu Mure so v nedeljo teden našli truplo 67 let starega cu-njarja Jož. Ostermanna iz kočevskega okraja. Ker so na bregu našli njegov klobuk, prazno listino in robec, sodijo, da se je sam končal.

Današnja številka ima kot prilogo *pastirski list avstrijskih škofov*.

Raznoterosti.

— Ženska v moški obleki. Ta dni so na Dunaju v nekem gledališču prijeli damo v moški obleki. Pri policiji se je pokazalo, da je soproga nekega imenitnega gospoda in je prišla v gledališče v moški obleki, da se prepriča, ima li njen mož znanje z neko drugo žensko.

— Razžaljen je cesarja Viljema II. Pred porotnim sodiščem je bil obsojen na šest me-ecov vrednik nekega manjšega lista zaradi razža-ljenja cesarja Viljema. Ko je bil cesar v Monakovem, je ta list pisal: „Cesarju ne moremo biti dovolj hvaležni, da je prinesel lepo vreme, sicer pa pre-bivalstvo njegovega prihoda ni bilo veselo, ker vidi v sovražnem in zaničevanem prusjaštvu napado-valca na bavorske ustavne pravice. Saj je tudi znano, da v Prusiji ne drže besede.“

— Poskušal samomor z — žebli. Dnó 27. novembra prišel je priletan mož obvezau na glavi v dunajsko splošno bolnico. Zdravniki moža, ki ni kazal nobenih posebnih znamenj kake bolečine, pregledajo in najdejo, pet po tri palec dolgih žeblice zabiti v glavo. Zabil si jih je 67 let stari krojač Franc Mader sam. Tisti dan se je namreč zaklenil v svojo sobo ter si je hitro s ključarskim kladvom zabil žeblice v glavo z namenom, da bi se umoril. Nesrečnež je namreč prišel ob pamet. Eden žeblice je tičal do polovice v glavi ter je rapil možgane, drugi so bili le palec globoko v glavi. Nesrečni človek je dokončal to strašno delo v kaki pol uri. Nato si obeže glavo, vzame klobuk in se poda v bolnico — peš. Zelo je bil utrujen, ko je prišel v bolnico, a pri zavesti je bil in vse je mirno povedal, kako je delal sam seboj. Na tem so spo-znali zdravniki, da je zblaznel. Zdravniki so mu srečno vse žeblice potegnili iz glave. — Stanje bol-nikovo seveda je smrtnonevarno, vendar izražajo časniki po poročilih zdravnikov upanje, da ozdravi.

Telegrami.

Dunaj, 7. decembra. V državnem zboru je grof Taaffe odgovoril na interpelacijo o dogodkih na dunajskem dirkališču. Preiskave še niso končane, a toliko je gotovo, da so „jockey-ji“ prekršili pravila. Poljedelski mi-nister je odgovoril na interpelacijo, da se vrše obravnave o kmetijskih zadrugah, a postavni načrt bode težko končan v tem za-sedanju.

Dunaj, 7. decembra. Včeraj popoldne so podpisali avstrijsko-nemško in avstrijsko-belgijsko trgovsko pogodbo vnanji minister Kalnoky, princ Reuss in Jonghe.

Budimpešta, 7. decembra. Pri posve-tovanju o novincih je poslanec Bolgar na-svetoval, naj se odpravi drugo leto prostovoljcev. Ugron priporoča, da se predloga vrne odseku, zahteva reformo vojaškega kaz. prava in zaprisego novincev na ogersko ustavo; Iranyi zahteva vsakoletna poročila o samomori in v zrokih.

Pariz, 6. decembra. Cesar Dom Pedro je umrl za hripō. Pokopan bode v Lisa-bonu.

Shanghai, 6. decembra. Cesarske čete so zopet vzele Chasyong in zapodile vstaše v gore.

Umetne zobe in zobovja

stavlja na način, ki ne provzroči ni-kakih bolečin, ter opravlja vse **zobne operacije** in **zobna plombovanja**

A. PAICHEL,

(1363) 26 **zobozdravnik** (6)
pri Hradeckega mostu I. nadstr.

Tužci.

4. decembra.

Pri **Maliču**: Landecker, Grünhut, trgovca; Eiser, knjigovodja, z Dunaja. — Munk iz Budimpešte. — Engelman iz Prage. — Kette, inženir, s soprogo, z Vrhnik. — Ruda, zasebnik, iz Idrije. — Maksimović, trgovec, iz Zagreba.

Pri **Stonu**: Adler, generalni nadzornik; Freier, zasebnik; Fuchs, Reinle, Eule, trgovci, z Dunaja. — Petschar, trgovec z lesom, iz Baljaka. — Ožura iz Osilnice. — Bettelheim, trgovec, iz Vel. Kaniže. — Gutten, trgovec, iz Pariza.

Pri **Južnem kolodvoru**: Martini, uradnik, iz Raketa. — Kapper, potovalec, iz Smihova.

Anisette Excelsior.

Dietetični železni likér jako prijetnega okusa in zdravilnih lastnosti, **krepča želodec in pospešuje prebavljanje**. Zavžije se ga po jeden kozarec po vsaki jedi. — Steklenica $\frac{1}{2}$ l, klj. 80 kr.

Curaçao Naturel.

Posebno dober dišeč likér za želodec z istimi zdravilnimi lastnostmi kakor „Anisette“, nareja se iz svežih „curaçao-pomorance“. — Steklenica $\frac{1}{2}$ l, klj. 80 kr. Prekupovalcem se dovoli nižja cena. Oba likérja sta za prekupovalce dobro blago, ker se more prodajati v vseh kavarnah, gostilnah in sladstičarijah.

Piccolijeva lekarna „Pri angelju“

v Ljubljani, Dunajsko ceto.

Vnanja naročila se proti povzetju svote točno izvršujejo. (1314) 1

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje	Veter	Vreme	Motrine na 24 ur v m
opazovanja	zrakomera v mm	toplomera po Celsiusu			
7. u. zjut.	746.8	—0.4	brezv.	megla	0-50
8. u. pop.	744.4	—1.6	sl. svzh.	"	megla
9. u. zveč.	746.8	—0.2	brezv.	"	"
7. u. zjut.	744.2	—0.8	brezv.	megla	0-50
8. u. pop.	742.1	2.2	"	"	megla
9. u. zveč.	743.6	2.4	"	oblačno	"

Srednja temperatura obeh dni 0.5°, in 1.8°, oziroma za 0.1° pod in 0.9° nad normalom.

Božično darilo.

Sv. Alojzij Gonzaga

ali (1482) 30-5

devetdnevna, oziroma šestnedelna pobožnost v spomin blažene smrti sv. Alojzija.

Spisal Jan. Smrekar, katehet ljudskih šol v Ljubljani.

Dobiva se v „Katoliški Bukvarni“ v Ljubljani.

Na Najvišje povelje Nj. c. in kr. apostolskega veličastva

Bogato oskrbljena po c. kr. ravnateljstvu loterijskih dohodkov zjamčena

XXV. državna loterija

za vojaške dobrodelne namene.

3091 dobitkov v skupnem znesku 170.000 goldinarjev in sicer:

1 glavni dobitnik s 100.000 gld. z dvema preddobitkoma in dvema podobitkoma a 500 gld., 1 dobitnik s 15.000 gld., 1 dobitnik s 5000 gld., 1 dobitnik s 4000 gld., 1 dobitnik s 3000 gld., 1 dobitnik s 2000 gld., 1 dobitnik s 1000 gld. in 80 dobitkov po 100 gld. v gotovini, naposled serijski dobitki v skupnem znesku 30.000 gld.

Žrebanje se bo vršilo nepreklicno dne 29. decembra 1891. — Srečka stane 2 gld. a. v.

Podrobnejša določila ima igralni načrt, ki se dobiva brezplačno s srečkami pri oddelku za državne loterije, Dunaj, I., Riemergasse 7, II. Stock, in Jakoberhofe, kakor tudi po mnogih prodajalnicah.

Srečke se pošiljajo poštne proste.

Dunaj, oktobra meseca 1891.

C. kr. ravnateljstvo loterijskih dohodkov, oddelek državne loterije.

(1395) 6—5

(4)

V Ljubljani v veliki dvorani „Tonhalle“

le štiri predstave,

v četrtek dne 10., v petek dne 11., v soboto dne 12. in ponedeljek dne 13. decembra 1891.

Velika

spravna daritev na Golgati, življenje in trpljenje Jezusovo.

Predstavlja družba starobavarskih pasijonskih iger pod vodstvom Ed. Alesch-a.

Cena prostorom:

Sedeži: 1—5 vrsta 1 gld., 6—9 vrsta 80 kr., 10—12 vrsta 60 kr., sedež na galeriji 40 kr. — Prostor za stoječe v parteru 40 kr., dijaški biliet 20 kr., prostor za stoječe na galeriji 20 kr.

Blagajna se odpre ob 7 uri. Začetek ob $\frac{1}{2}$ 8 uri.

Vstopnice prodaja tudi gospod Till v Špitalskih ulicah.

Z velespoštovanjem

ravnateljstvo.

(1492) 5-1

Št. 643.

Razpis.

(1493) 1

Na mestnih ljudskih šolah v Ljubljani se razpisujeta

službi dveh stalnih katehetov

s letno plačo po 700 gld., stanarino po 100 gld. in s šestimi službeno-starostnimi dokladami po 40 gld.

Prošnje za ti dve službi je po predpisanem potu vlagati

do 20. decembra 1891

pri podpisnem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani

dne 5. decembra 1891.

Popolna razprodaja! Izredno ugodna prilika!

Radi popolne opustitve

velike zaloge

najraznovrstnejših ur

bode od 1. decembra 1891

reelna razprodaja

v prodajalnici

A. Geba,

Slonove ulice št. 11 v Ljubljani.

Na prodaj bode pod troškovno ceno bogata izbira vsakovrstnih zlatih in srebrnih ur za gospode in gospé, ur na nihalo, ur budilnic in stenskih ur. — Srebrne verižice bodo tudi razprodane. — Poprave vsprejemljejo se in izvršujejo točno, reelno in ceno, dokler traja razprodaja. — Vsa oprava v prodajalnici in urarsko orodje prodá se po ceni (1481) 20-2

Ceneje kot za lastno troškovno ceno!

Najprimernejša božična in novoletna darila!

Andr. Druškovič,

trgovec z železnino,

Mestni trg 10, LJUBLJANA, Mestni trg 10,

priporoča svojo bogato zalogo

štedilnikov, nagrobnih križev, kuhinjskega in vsakovrstnega poljedelskega orodja, kovanje za okna in vrata, cementa itd., sploh vsega v to stroko spadajočega blaga. (32)

Fine vodne žage in pile,

za kojih dobroto se jamči, po najnižji ceni.

Dunajska borza.

Dne 7. decembra.

Papirna renta 5%, 16% davka	91 gld. 85 kr.
Srebrna renta 5%, 16% davka	91 " 50 "
Zlata renta 4%, davka prosta	108 " 80 "
Papirna renta 5%, davka prosta	102 " 45 "
Akcije avstro-ogerske banke, 600 gld.	1006 " — "
Kred tne akcije, 160 gld.	276 " 25 "
London, 10 funtov strl.	118 " — "
Napoleonond (20 fr.)	9 " 36 1/2 "
Cesarski cekini	5 " 81 "
Nemških mark 100	57 " 97 1/2 "

Dne 5. decembra.

Ogerska zlata renta 4%	104 gld. 35 kr.
Ogerska papirna renta 5%	101 " — "
4% državne srečke l. 1854., 250 gld.	134 " 50 "
5% državne srečke l. 1860., 100 gld.	145 " 50 "
Državne srečke l. 1864., 100 gld.	179 " — "
Zastavna pisma avstr. osr. zem. kred. banke 4%	96 " 25 "
Zastavna pisma " " " 4 1/2 %	100 " — "
Kreditne srečke, 100 gld.	186 " 50 "
St. Genois srečke, 40 gld.	61 " — "

Ljubljanske srečke, 20 gld.	20 gld. 50 kr
Avstr. rubežega križa srečke, 10 gld.	16 " 60 "
Rudolfove srečke, 10 gld.	19 " 50 "
Salmove srečke, 40 gld.	59 " — "
Windisebgraezove srečke, 20 gld.	— " — "
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	130 " 35 "
Akcije Ferdinandove sev. želez. 1000 gl. st. v. 2775	— " — "
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	82 " 75 "
Papirni rubelj	1 " 15 1/2 "
Laških lir 100	45 " 50 "

MERCUR menjarnična delniška družba na Dunaju,

I., Wollzeile šte. 10.

Najkulantnejše se kupujejo in prodajajo v kursnem listu navedeni vrednostni papirji, srečke, valute in devize.

Razna naročila izvrše se najtočneje.

Za nalaganje glavnic priporočamo:

4% gališke propinacijske zadolžnice.

4 1/2 % zastavna pisma peštanske ogerske komercialne banke.

4 1/2 % komunalne obveznice ogerske hipotečne banke z 10% premijo.

Na te papirje daje posejila avstro-ogerska banka in podružnice njene.

Državna dobrodelna loterija.

Žrebanje dne 29. decembra!

Glavni dobitnik 100.000 gld. v gotovini.

Jedna srečka 2 gld.

5 srečk le gld. 8-50, 10 srečk le gld. 16-50.

Pastirski list nadškofov in škofov avstrijskih

vernikom njihovih škofij,
izdan v god sv. škofa in spoznavalca Martina

dné 11. novembra 1891

o priliki

škofovskega zborovanja

na Dunaju.

Podpisani nadškofje in škofje avstrijski

vsem vernikom svojih škofij

mir, pozdrav in blagoslov v Jezusu Kristusu, Gospodu našem!

Preljubljeni v Gospodu!

Visoke in važne naloge našega svetega poklica, zlasti v času, ki ima tako obilno odločilnih in osodepolnih vprašanj, zbrale so nas tudi to leto k skupnemu posvetovanju. Štejemo se pri tem srečne, ker vladar sv. cerkve sam odobrava in se veseli naših shodov, kakor so nam dali sv. Oče izrecno spoznati v pismu z dné 3. marca t. l. Kako bi pa moglo tudi drugače biti? Saj namen naših shodov ni drug, nego ta, da dolžnosti svoje svete službe krepkeje izpolnujemo in, močni v edinosti, sebi izročene vernike s toliko bolj živimi besedami branimo nevarnostij, ki v našem času tako silno preté krščanski veri in krščanskemu življenju. Tako so naši shodi ob enem buditelni kliči duhovščini in ljudstvu, naj opazujejo in umejo znamenja časa ter, vspodbujeni po naših opominih, sodelujejo pri velikem delu, zopet vzbujati krščansko vero in krščansko življenje.

Saj se vedno bolj grozeče postavljata nasproti krščanski in nekrščanski nazor o svetu ter bijeta med seboj boj na življenje in smrt za bodočnost narodov. Pri tem boju so v nevarnosti vsi temelji, na katerih sloni sreča človeške družbe — temelj državni, ker komaj se še nahaja kak državni red, proti kateremu bi se ne zaganjale mogočne stranke, da ga razrušijo — temelj družabni, ker mnogi celo najstareje in najtrdnije glavne stebre družbinskega reda: imetje, sveti zakon, družino, pokorščino nasproti oblasti postavljeni od Boga, predrzno zametujejo — temelj verski in нравni, ker najbolj bistvene temeljne resnice, ki so luč človeškemu duhu in neprekanljivi voditelji skozi to zemeljsko življenje: Bog, duševna duša, njeno življenje po smrti, večno življenje, to vse imenujejo zastarele predsodke. Ta polom, ki preti podlagi, na kateri sloni vsak človeški red, more preprečiti le ena moč, cerkev Jezusa Kristusa; le ona more uspešno zavreti vse napore onih

temnih močij, ki si prizadevajo razkristijaniti človeštvo. A med tem, ko je cerkvi obljubljeno, da bode obstala nerazrušljiva, morajo posamezni narodi sami se odločiti, hočejo li svoje najvišje in najplemenitejše zaklade pod varstvom in skrbjo sv. cerkve ohraniti, ali pa vsled svoje lastne krivde izgubiti. Zato stopamo mi, vaši od sv. Duha vam postavljeni višji pastirji, v svesti si cele odgovornosti svoje pastirske službe, v tem osodepolnem času pred vas, stopamo pred vas ter vas resno in goreče opominjamo, da se v sedanjem hudem boju odločno postavite ter zvesti ostanete zastavi Jezusa Kristusa v sredi sveta, ki se bolj in bolj od nje odvraca.

I.

Bili so časi, ko je bil svet poln krščanskega duha in je Jezus Kristus vladal življenje narodov. Kakor prešinjajo solnčni žarki vidni svet, tako prešinjalo je nauk krščanstva človeško družbo v vseh njenih razmerah. Postave in uravnave javnega življenja nosile so znak krščanske vere ter so slonele na njenih temeljih. Krščanski nauk bil je podlaga poduku na višjih in nižjih šolah. Družina, posvečena po milosti sv. zakona, bila je kakor sadišče krščansko-vernih rodov. Kratko, človeška družba se je porajala, je živela in umirala v senci sv. križa. Res da tudi v tem krščanskem svetu človeške strasti niso nehale delati velikega pustošenja; nahajala so se pač tudi v njem pohujšanja, ki po besedah Gospodovih nikdar ne bodo izostala. Toda splošno živeli so narodi v luči sv. vere ter so zvesto ohranili upe, s katerimi razsvetljuje sveta vera temo zemeljskega življenja. In dandanes? Kako različna od tega je podoba, katero nam podaja življenje človeštva dandanes? Čudovito poslopje krščanske olike in omike, za katero se je trudilo toliko narodov in stoletij, kraljev in knezov, svetnikov in učenjakov, to poslopje bi radi popolno porušili, in na to delajo tisočeri po časopisih, po

šolah, po zbornicah, po ljudskih shodih. In kaj si drznejo ponuditi narodom v zameno za blagore krščanstva? Zemeljsko srečo zaznamujejo kot zadnji in najvišji namen življenja in kot edini opravičeni namen vsega človeškega hrepenenja. Toda kaj se pravi to družega, kot razbrzdati vse nizke strasti, ki dremljejo v človeškem srcu, zmešati in razdejati vse pojme prave kreposti in nrvnosti, ter zopet pahniti človeštvo v tista brezna divjaštva, v katerih je ležalo kot suženj pred tisočletji in še vedno leži ondi, kamor še ni prisijala vzvišena krščanska resnica? Glejte, preljubljeni v Gospodu! to je tista velika nevarnost, ki žuga krščanskemu svetu, in zarad tega ne smemo nehati vedno z novega klicati vernike k obrambi njihovih najvišjih dobrot proti napadom nekrščanskega sveta.

Za to pa niso sposobne mlačne in lene duše, ampak le verno-goreči katoličani, katoličani, ki so to v življenju in v resnici. Taki se pa vzgoje le s tem, da se tesno oklepajo zveličavnih resnic in zveličavnih pripomočkov sv. cerkve. Verno vsprejemati od Boga razodete in od njegove cerkve učene zveličavne resnice in goreče hrepeneti, da je vedno globokeje spoznamo, je prvo znamenje verno-gorečega katoličana. A tisti niso taki, ki se odtegujejo prilikam, katere se jim ponujajo za njihov verski poduk — ki se ogibajo pridige, ki zanemarjajo krščanski nauk, ki opuščajo branje verskih spisov. Toda spoznanje sv. vere še ni dosti za tistega, ki hoče biti hraber vojščak za dobro stvar. Sin božji je hotel ljudi pripeljati k novemu nadnaturnemu življenju; zato jim ni prinesel samo vero, da bi jo v njih zdramil, ampak odprl jim je tudi studenec milostij, da bi vzbujeno vero ohranil, okrepečal in dopolnil. Ako se pa ti studenci zanemarjajo, ako se molitev ne opravlja, ako se božja služba ne obiskuje, ako se sveti zakramenti ne prejemajo, nedelje in prazniki onečesčujejo s hlapčevskimi deli: kaj naj potem varuje

proti slabosti srca in proti navalom veri sovražnega sveta? Ne, preljubljeni v Gospodu! le tedaj smo sposobni, da pomagamo zidati kraljestvo božje, ako si prizadevamo ga najprej sezidati v svojem notranjem. Tako je bilo v onih prvih časih krščanstva, ko je bil vsak vernik kakor apostol: vojak v armadi, trgovec v tujini, otrok v domači hiši, suženj pri svojem gospodarju, in tako se je zgodilo, da je nauk zveličanja prodiral neustavno v vse stanove. Pomislite, preljubljeni v Gospodu! prvak apostolov prisoja tudi vam duhovniško službo¹⁾, ne sicer v smislu krivovercev, kakor da bi bili delivci božjih skrivnostij; ne, za to je odločil božji ustanovitelj svete cerkve posebno duhovništvo; prisoja se vam duhovniška služba v onem duševnem pomenu, po katerem naj vsi, kakor posvečujejo same sebe, posvečujejo tudi druge ter navdušujejo za Boga in njegovo delo na zemlji. Izpolnite torej prav goreče svoje dolžnosti kot pobožni katoliški kristijani; varujte se verske vmemarnosti, ki je žal že široke kroge v naši katoliški Avstriji zastrupila; sveto držite posvečevanje nedelje ter tako vselej zopet ponovite zavezo z Bogom, katero tako pogosto razrahljajo raztresenosti in boji vsakdanjega življenja. Na tak način pomagajte vsi, vsak na svojem mestu, katero po božji previdnosti zavzimate med svetom, ustaviti derečo povodenj vsestranskega razkristijanjenja.

II.

Toda, preljubljeni v Gospodu! delo posameznih v naših časih ne zadostuje, da izvršimo velike naloge. Razvoj vsega našega javnega življenja sili dandanes k združenju enakomiselnih v dosego skupnih namenov, in zares se razširja človeško delovanje še le združeno v celi svoji moči. V združenju se krepi pogum in zavest, vzbuja se navdušenje in lastno prepričanje se utrjuje z vzgledom drugih. Ni je pa vezi tako močne, kakor je vera; ker tako se glasi obljuba Gospodova: „Kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu, sem jaz v sredi med njimi.“²⁾ Zato priporočamo tudi cerkvena, t. j. pod vodstvom cerkve stoječa društva kot pripravno sredstvo, da se ohrani in varuje krščansko mišljenje in krščansko življenje proti brezštevilnim zunanjim zapeljivcem in proti zmotam lastnega srca. V teh družbah oznanjajo se velike resnice svete vere, s katerih modrostjo in globokostjo se ne more meriti nobena znanost sveta, in sicer se oznanjajo v obliki, primerni potrebam posameznih stanov in različni starosti; v njih se zbirajo udje skupno k obhajanju svetih skrivnostij, iz katerih zajema človek božje življenje; v njih se izgojujejo v oni resni, čisti pobožnosti, ki je vir vse domače sreče v hiši in delavnici in najgotovejša bramba nasproti krivim sklepom in prevaram zvitih zapeljivcev. Tako oboroženi s pravo omiko v vseh časovnih vprašanjih, vtemeljeni v strahu božjem, okrepljeni z molitvijo in prejetjem svetih zakramentov, možje in mladeniči niso sužnji strahu pred ljudmi in žrtve vsake slepilne besede, ki jo izpregovori kak brezveren zaničevalec in brezvesten zapeljivec ljudstva, so marveč varni in gotovi v brambi svoje vere, pogumni in neustrašeni v njenem spoznavanju, zvesti in vestni v spolnovanju svojih dolžnostij, močni in vstrajni v težavah svojega poklica. Tako skupno združene okoli ognjišča božje ljubezni in prave pobožnosti nosile bodo žene in device ta sveti ogenj v svoje kroge, z njegovim milim svitom bodo vspodbujale in vabile tudi druge, širile bodo okrog sebe prijeten duh neomadeževanega in krepstnega življenja in našle bodo v delih ljubezni do bližnjega svoj najlepši lišp in svoje najčistejše veselje. Na ta način bode se vresničilo, kar želi svetovni apostol, ko piše kristijanom v Rimu takole: „Bog

potrpežljivosti in tolažbe vam daj, da bode med seboj ene misli po Jezusu Kristusu, da z enim srcem in z enimi ustmi slavite Boga Očeta našega gospoda Jezusa Kristusa. Zato sprejemajte drug drugega, kakor je tudi Kristus vas sprejel, v slavo božjo.“¹⁾

Toda le tedaj bodo mogla društva delovati blagonosno, ako so njihovi udje pravi katoličani; pravi katoličani pa morajo biti s tem, da s sveto vestnostjo opravljajo pobožne vaje, po katerih jim sveta cerkev podaja nadnaravno življenje, kakor so: vsakdanja molitev, obiskovanje nedeljske in prazniške službe božje, pogostno prejetje svetih zakramentov. S tem vtrjeni v zvestem izpolnovanju svojih dolžnostij do Boga in njegove sv. cerkve bodo družabniki ob enem tudi na zunaj kvas za svoje bližnje ter je bodo vspodbujevali k enaki gorečnosti za čast božjo, k neustrašenemu spoznavanju svete vere in h krščanskemu pobožnemu življenju. V svojem državljskem življenju pa bodo zvesto izpolnili svoje dolžnosti do cesarja in države in med seboj gojili vez prave edinosti in ljubezni.

Glejte, preljubljeni v Gospodu! tudi misel sv. Očeta je, da so cerkvene družbe potrebne. „Ker je čreda vernikov izpostavljena tolikim nevarnostim“, pravijo v omenjenem pismu, „je velike važnosti uporabiti različna sredstva, ki jim utegnejo koristiti.“ Tem sredstvom pa prišteva oče krščanskega sveta „raznovrstne pobožne družbe, katere cerkev odobrava in hvali; kakor tudi tista dela in naprave, po katerih se varujejo verniki, zlasti mladina, pogube in zapeljevanja, in po katerih se pospešuje prekristno pogostno prejetje svetih zakramentov“. Je li sedaj potrebno, da posebej naštejemo vse posamezne družbe, ki imajo to nalogo? Poznate je, preljubljeni v Gospodu! te dela naše svete cerkve; nahajate je pogosto v svojih farah pod vodstvom svojih duhovnikov: marijanske kongregacije, društva za može in mladeniče, mojstre in pomočnike, trgovce in rokodelce, delavce in delavke, dalje one krasne cvete krščanskega usmiljenja za lajšanje duševne in telesne revščine — različna so po svojih namenih in zunanjih napravah, po stanu, spolu in starosti; a vse imajo eno nalogo, pospeševati zidanje kraljestva božjega na zemlji. Naj bi se beseda najvišjega pastirja sv. cerkve ne izgubila zastonj! Naj bi ne manjkalo teh blagonosnih društev v nobeni fari, kjer se nahajajo pogoji za ustanovitev takih društev. Naj bi bili pa tudi vsi udje cerkvenih društev vneti katoliški kristijani, da bodo po njih blagoslov vsprejemali, pa tudi blagoslov delili!

Pa še neko drugo združenje priporočajo sv. Oče v onem pismu, katero so nam pisali, namreč javne shode vernikov po državah ali deželah ali družih krajevnih razmerah. „Ker ako na strani sovražnikov“, tako utemeljujejo svoje priporočilo, „hudobni ljudje po vseh krajih se shajajo in v skupni zvezi delajo na to, da bi vernikom uropali sv. vero in iz nje izhajajoče dobrote: tedaj je gotovo prav in potrebno, da tudi katoličani pod vodstvom svojih škofov združijo vse svoje moči in trude v obrambo. Pri množici obiskovalcev bode jim mogoče prosteje in krepkeje potegniti se za spoznavanje vere in odbijati sovražne napade.“

III.

Za zgradbo božjega kraljestva na zemlji pa ni nič važnejšega, nego družina. Ona je šola, ki pripravlja za delo večnega zveličanja. Nečemo sedaj govoriti o razmeri zakonskih med seboj, o dolžnosti medsebojnega posvečevanja in spodbujevanja, ampak le o nalogi, katero imajo izpolniti na dušah mladega rodu, kateremu je dal Bog po njih življenje. To nalogo pa, katoliški stariši! izraža apostol v lepem, globokomnem izreku:

„Vi ste moji ljubi otroci, zaradi katerih zopet porodne bolečine trpim, dokler se ne vpodobi Kristus v nas.“¹⁾ Prejeli so vaši otroci po božji uravnavi od vas telesno življenje; prejeti morajo po vas pa tudi višje dušno življenje. Kristus naj se po vas vpodablja v mladih dušah, v svojem nauku, v svoji postavi in v svoji svetosti.

Duša otrokova mora biti vtrjena v večnih nespremenljivih resnicah, katere nam podaja krščanska vera. Ako mladi kristijan pri vsem svojem zemeljskem znanju ne vé, kaj da je namen in konec njegovega življenja; ako ne more odgovoriti na vprašanje: Od kod prihajaš? kam greš? — kaj bode pač iz njega postalo med tem svetom, polnim dvoma in zmote, v tej zmedenosti naukov, ki si drug drugemu nasprotujejo in duha otemnujejo? Kaj bode iz njega v teh viharjih življenja, v temnih urah trpljenja, v divjanju strastij? Ah, videli smo jih in gledamo je dan na dan otroke brezverskih družin, gojence brezverskih šol in odgojevališč. Komaj prestopijo prva mladostna leta, že niso družega, kot razvaline časti in sreče in vseh pozemeljskih upov. Katoliški stariši! Kaj so bliščeče besede takoimenovane prosvete, ki ne more iztrebiti nobene pregrehe in vzgojiti nobene kreposti, v primeri z nauki božjega razodenja, ki dajo luč in tolažbo v vseh razmerah zemeljskega življenja! Te nauke vcepite zgodaj s svojo lastno besedo v duše svojih otrok: ker tako vas opominja Duh božji: „Ako imaš sinove, uči je z mladega.“²⁾ A ne opuščajte tudi, je vestno pošiljati k verskemu poduku, k pridigi in krščanskemu nauku.

Zapišite dalje zgodaj v mlade duše glavno pravilo krščanskega življenja: „Boj se Boga in izpolnuj njegove zapovedi!“³⁾ Le eno pravo hudo je, največje hudo na svetu, prelomljenje božjih zapovedij, greh. Da bi bili pač vi, katoliški stariši! o tem prepričani, kakor ona mati, in naj bi zato govorili, kakor je govorila ona svojemu sinu: „Ko bi vedela, da boš kedaj kak smrtni greh storil, videla bi te raje umreti pred svojimi očmi.“ Pazite torej na mlado srce ter zatirajte pravočasno vzbujajoče se strasti; pazite na njihovo družino in ne trpite sape greha v njihovi bližini; hodite pa tudi sami vpričo njih po potih izpolnovanja zapovedij božjih ter imejte v vsem, kar zadeva vaše otroke, pred očmi poglobitno krščansko pravilo: „Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi.“⁴⁾

Vaše hiše bodo naj naposled pravi tempeljni božji, kjer stoji vse pod vplivom sv. vere in vse na njo kaže. Pagani so imeli svoje domače bogove; pozdravljali so je po lopah palač, kakor tudi na pragih koč — in katoliški kristijani, ki časté pravega Boga, mu ne privoščijo vsakdanjega češčenja ter pogosto nimajo po svojih hišah ne enega znamenja, ki bi nanj spominjalo! Privrženec krivega preroka ne zamudi na dani klic poklekniti, in bodisi tudi na cesti — razsvetljeni katoličani se pa ne zmenijo za molitev in ne zberó nikdar svojih otrok okrog sebe k skupni molitvi, ne zjutraj, ne zvečer, ne pri mizi. O koliko je starišev, ki prepozno spoznajo, kaj se pravi, vzrediti otroke brez pobožnosti in strahu božjega! Naj vas Gospod milostno obvaruje tacihi žalostnih skušenj! Zato vadite svoje otroke pravega katoliškega življenja, vspodbujajte je k prejetju sv. zakramentov, pa ne pokazite sami nobene vmemarnosti in brezbrčnosti gledé cerkvenih obredov in pobožnih vaj, ampak napeljujte je z besedo in vzgledom, da se vdeležujejo milostij svete cerkve.

Kolika sreča in kolika tolažba bo za vas, katoliški stariši! ako tako v svojih družinah širite kraljestvo božje! Pomislite, še nekaj let in drug

¹⁾ I. Petr. 2. 9.

²⁾ Mat. 18. 20.

³⁾ Rimlj. 15. 5—7.

¹⁾ Gal. 4. 19.

²⁾ Sirah. b. 7. 25.

³⁾ Ekles. 12. 13.

⁴⁾ Mat. 16. 26.

rod bo stopil na vaše mesto ter hodil mimo grobov, ki bodo krili vaše kosti. In kakšen bo ta rod? To je skrivnost božja; a ta skrivnost je deloma tudi v vaših rokah. Pamet in vera nam pravite: ta rod bo tak, kakor ste ga vzgojili — pogrezoval se bo globokeje in globokeje ter se potopil v нравni gnjilobi, ako ga pustite vzrasti brez vere in pobožnosti; srečen pa bode in močan v vseh viharjih, ako ste ga vzgojili v Kristusu in za Kristusa. Pritožujete se z nami vred zastran marsikatero naprave v naši domovini na polju poduka in vzgoje mladine, in gotovo imamo vzroke za take pritožbe, naj se že ozremo na ljudsko šolo ali pa na višja učilišča. Na stališču, ki je žalibog cerkvi nakazan po naši novejši postavodaji in zlasti po šolskih postavah, ona ni v stanu v avstrijskem ljudstvu vspešno gojiti krščanske vere in krščanske nravi ter sre ogrevati za vero, in zato raste odtujenje od krščanstva po vseh stanovih, ne da bi mogla cerkev zavirati. Kolikrat smo kazali na žalostne sadove naših šolskih naprav! kako živo smo izrekli svoje pritožbe tudi na pristojnem mestu — žal do sedaj brez uspeha. Toda mi ne bomo umolkili, ampak ponavljali bomo svoje pritožbe v svojem in vašem imenu dotlej, dokler se ne bode ozrlo na pravične zahteve sv. cerkve; vi pa boste med tem v svoji hvalevredni gorečnosti še nadalje tirjali in podpirali katoliške šolske naprave, med katerimi vam priporočamo tudi ustanovitev katoliškega vseučilišča. Zraven tega pa pomislite, katoliški stariši! tudi najboljše šole za vzbujenje verskega duha in krščanskega življenja same ne morejo veliko storiti, ako ne pomaga tudi družina. Nasproti pa se bodo nevarnosti krive vzgoje zmanjšale, ako vlada v vaših družinah pravi katoliški duh in ako tam dobiva vera in krepost varstvo in zavetje. Zato se ravnajte pri svojih otrocih zvesto po opominu modrega moža: „Zjutraj sej svoje seme in zvečer naj ne neha tvoja roka, ker ne veš, katero bo bolje vshajalo, to ali uno; in ako oboje skupaj, bo še boljše.“¹⁾

IV.

Vendar zastoj, preljubljeni v Gospodu! bo naš opomin, da se upirate napredujočemu razkristijanjenju in zlasti varujete zaklad sv. katoliške vere, ako ne boste pazili na nadaljni opomin, katerega izrekajo sv. Oče v pismu, ki so ga nam pisali. Med tem, ko opozarjajo na pripomočke, katere naj rabimo proti nevarnostim, ki žugajo sv. veri in o katerih smo že govorili, povdarjajo še posebno, naj se izdajajo knjige in časopisi, ki služijo vernemu ljudstvu v obrambo sv. vere in ohranjenje blagih nravij, potem pa nadaljujejo: „Taki dobri spisi in časopisi, ki se izdajajo ali vsak dan ali ob določenih dneh, pri vsakem narodu zares veliko koristijo veri in državi, bodisi ker je branijo in pospešujejo, kakor tudi ker zavračajo spise nasprotnikov, katerim je namen škodovati, ter preprečijo nečisto okuženje. Po Avstrijskem so pa še toliko večje važnosti in koristi, ker ondi tisti časopisi, ki so najbolj razširjeni, služijo večjidel cerkvi sovražnim ljudem, ki jih morejo tudi ložje in na daleč razširiti, ker imajo mnogo premoženja. Potrebno je torej, tem spisom in časopisom postaviti nasproti druge, ki se bodo mogli z njimi meriti, da se tako njihove puščice okrhajo, njihova hudobna prevara razkrije, strup zmote odbija ter vspodbuja k pravemu krepostnemu življenju. Zato bode primerno in koristno, ako ima vsaka dežela svoje časopise, ki se, dejal bi, za altar in ognjišče boré, tako urejene, da v nobeni stvari ne krenejo od sodbe škofove, ampak se natančno strinjajo z njegovimi nazori in njegovo voljo; podpira naj je pa blagovoljno tudi duhovščina ter pomaga s svojimi lastnimi vednostmi, in vsi zares katoliški možje pospešujejo naj je vsestransko in podpirajo

bogato po svojih močeh in svojem premoženju.“ Kaj bi mogli, preljubljeni v Gospodu! tem opominom sv. Očeta še dostaviti? Gotovo je slabo časopisje poguba našega časa in zlasti naše domovine! Ni ga dragocenejšega daru, kot je dar besede; beseda je izraz misli, sredstvo poduka v resnici in pravici. Toda kaj postane iz nje v ustih tistega, ki se je poslužuje, da širi laž in greh? Izpridi in umori duše, zbega duhove ter razburka strasti srca. V višji meri pa stori to pisana beseda, storé to slabi spisi in časopisi; ti so zastrupljen studenec, iz katerega zajemajo neprestano tisočeri ter si dadó tako svoje srce pokvariti, svojo krepost izpodkopati in svoje večno življenje zatemniti. Li morete, preljubljeni v Gospodu! dan na dan brez očitanja svoje vesti piti iz teh studencev? Ali morete brez izbire in presoje vsprejemati spise in časopise, ki se vam ponujajo po gostilnah, po delavnicah, po ulicah in kolodvorih? Ali morete brati brez sramote in srda, kar vsak dan žali vaše najsvetejše čute, vam žuga iztrgati vaše najbolj dragocene zaklade? Ali morete trpeti, da se beró po vaših družinah spisi in knjige, katere jim prinašajo najhujši sovražniki vere in blage nravi ter napravljajo najpogubnejša razdevanja pri vašem domačem ognjišču?

Mi bi se izneverili svoji pastirski službi, ko bi ne hoteli združiti svojega glasu z glasom najvišjega pastirja sv. cerkve, in pri tem ne moremo opustiti upanja, da bo njegova in naša beseda stvarila ondi življenje, kjer je vladala do sedaj smrt! Naj bi si pač povsod po katoliški Avstriji šteli v častno dolžnost, podpirati katoliško časopisje z vsemi močmi! Izginejo naj srce in nravi kvareči zabavni spisi iz katoliških avstrijskih družin ter naj se umaknejo pravim, katoliškim, ki krepé vero in nedolžnost! Naj se zedinijo duhovniki in neduhovniki ter naj vzdržujejo in ustanové take liste, ki izpolnujejo nalogo, katero sveti Oče odkazujejo katoliškemu tisku! Potem katoliška Avstrija ne bo redila s svojim denarjem zavdajalcev, ki ji zastrupljajo njeno srčno kri; nič več ne bo vriskala nasproti onim, ki zaničujejo njeno vero in zasmehujejo njeno pobožnost; nehala bo prijaznost z načeli in nazori, ki so cerkvi sovražni in izginila bo s tem združena verska vnemarnost. In zarad tega pozdravljamo tudi z veseljem najnovejše delo v Avstriji, društvo katoliških učenjakov, ki so se zedinili pod imenom „Leonova družba“ v varstvo in obrambo katoliških načel na vednostnem polju, ter mu želimo blagonosno delovanje.

V.

Ko si je pa neverni in nekrščanski duh poskal in našel privržencev v višjih in olikanih stanovih, obrača se dandanes tudi k delavskim stanovom ter je skuša napolniti z nezadovoljnostjo proti obstoječemu družabnemu redu, zlasti pa je odtrgati od cerkve ter jim vzeti vero in pobožnost. In na žalost svojo moramo gledati, da poslušajo ta vabila velika krdela iz delavskega stanu, da se dadó preslepiti od sanjarij in krivih naukov brezvestnih zapeljivcev, da se odvrčajo od cerkve ter se privajajo, šteti jo za svojo sovražnico. Je-li cerkev od delavskih stanov to zaslužila? No, katoliški delavci! pogledajte v zgodovino cerkve. Ona je razdrobila verige suženjstva; ko so z delavcem ravnali brez pravice kot z igračo grozovitosti in samovolja brezsrčnih gospodarjev in zaničevali njegovo človeško veljavo, vzela ga je pod svoje varstvo ter ga predstavila pred celim svetom mogočnjakom in velikašem kot brata v Kristusu. Vsem preganjanim in zavetja potrebnim odpirala je v cerkvah in samostanih nedotakljivo pribežališče, da bi varovala njihovo prostost in življenje. Vsprejemala je sinove delavskega stanu med svojo duhovščino ter je povzdignila do najvišjih častij, dá, celó kot svetnike na svoje altarje. Tako je

ravnala sveta cerkev vsa stoletja, kar obstoji. Ali je znabiti sedaj ponehala njena skrb za delavsko ljudstvo?

Ne; bolj kakor kedaj obdajala ga je v naših časih z deli krščanske dobrotelčnosti, ustanovila je za vsako njegovo potrebo, za vsako njegovo revo kako napravo svoje matrne ljubezni, v pomoč za bolne in stare dni, za njegove nedorasle kakor tudi doraščajoče otroke mu je dala trume pobožnih redovnikov in redovnic. To vse je storila sveta cerkev za delavce in dela še naprej in naprej; seveda enega ni storila in ne bo tudi storila nikdar — ona ni pasla delavcev, kakor njeni dozdevni prijatelji naših dnij, s praznimi sanjarijami in lažmi. Nikdar mu ni rekla in mu tudi nikoli ne bode, da je njegov raj tukaj na zemlji; da obstoji namen njegovega življenja v tem, tukaj na zemlji se veseliti in vživati, ter potem kakor žival za zmeraj poginiti; da je vsaka podložnost sramota in delo krivica in da pride kedaj čas, ko bo človek prost dela in trpljenja. Tako cerkev delavcu ni govorila nikdar, ker to je neumnost in laž; ker je in ostane delo postava te zemlje, ker je razlika med stanovi naravnava božje previdnosti in razdelitev zemeljskih dobrot pravica božja. Rekla mu je velikoveč ter uči tako neprestano, da se meri prava vrednost človekova po njegovi kreposti; da prava sreča človekova ne obstoji v vživanju, ampak tukaj v izpolnovanju njegovih dolžnostij in nekdan tam gori v posesti Boga; da revščina in trpljenje na zemlji nikdar ne neha, da se pa s krščansko vero oblaži, s krščansko ljubeznijo olajša in s krščanskim upanjem potolaži. Sicer pa cerkvi ni zadostovalo, delavcu prihiteti na pomoč le s temi verskimi tolažili; zastopala ga je do danes tudi v njegovih svetnih zahtevah in tirjatvah, v kolikor so pametne in pravične. Ali ni opominjala večkrat po svojem poglavarju državne oblastnike, naj zboljšajo stanje delavcev, kolikor se le dá združiti z obstankom človeške družbe? Ali ni večkrat zapored povzdignila svojega glasu, da je delodajalce pozivala, naj bodo dobrotljivi in pravični, naj delo po pravičnih načelih poplačajo, naj odmerijo čas za delo na primeren, krščanski način, naj nedeljskega počitka in nedeljskega posvečevanja ne kratijo? Kdo ima torej pravico, krščanski delavci! vam predstavljati vašo cerkev kot vašo sovražnico, kot zapreko vsacega zboljšanja vaših časnih razmer? Ne, poslušajte glas resnice in ne sledite vabilom samopridnih zapeljivcev, ki nimajo pred očmi vaše sreče, ampak iščejo svoje namene. Ne zbirajte se pod zastavo brezbožnosti za prevrat vsacega od Boga postavljenega reda, ampak zbirajte se pod zastavo križa, za obnovo krščanskega svetovnega reda, v katerem edinem morete najti svojo časno in večno srečo. Posvetujte se v svojih društvi skupno gledé zboljšanja svojih časnih razmer, a pazite pri tem na postavo in red, ter ne puščajte izpred očíj pogojev vsake pozemeljske sreče, ki so: pridnost, varčnost, treznost, zvesta skrb za svoje domače. Ogibajte se pa vseh društev, ki pravijo, da morejo brez Boga in brez vere vašo osodo zboljšati, oklenite se velikoveč društev, katere jemlje cerkev pod svoje vodstvo in zavetje.

Da se pa viri revščine in nezadovoljnosti delavnih stanov vspešno zamašé, mora pravo krščansko mišljenje prešinjati tudi delodajalce; ker le tako mišljenje zadržuje lakomnost, ki si izkoriščuje bedo bližnjega v lastno obogatjenje, stavi meje brezobzirnemu izkoriščevanju delavnih močíj, zavira poželjivost in nasladnost, nasproti pa razširi srca delodajalcev, da posnemajo ono božje srce, ki razliva nad druge polnost svoje ljubezni, ter jih uči, najti v zvesti skrbi za srečo podložnih največje veselje in čast. Res, da se zgodi v naših časih mnogo, da se zadosti pravičnim zahtevam in da se srca utešé; toda samo človeške naprave

in uravnave te naloge ne bodo rešile, ker src do-
seči in prestvariti ne morejo. Na to se mora pred
vsem delati, da se duši delavskega ljudstva zopet
povrne krščansko mišljenje, krščanska vera in
krščansko upanje, duši delodajalca pa naj se k
njegovemu zemeljskemu kapitalu pridruži mnogo
dragocenejši kapital krščanske ljubezni do bližnjega.

* * *

Kako bi pa mogli, preljubljeni v Gospodu! svoj
opomin končati, ne da bi še enkrat vaš pogled
obrnili na onega, ki nam je dal k temu tako
krasna navodila! Leto za letom smo priče, kako
se vlivajo iz njegovega sedeža potoki luči in mo-
drosti in kako podajajo za vse človeške razmere
dobra zdravila in prava pota, vse to pa v naj-
krasnejših okrožnicah, katerim tudi nasprotniki
sv. cerkve ne morejo odrekati svojega priznanja.
Saj sveti Oče nadaljuje trojno službo Boga-člo-
veka, katero je On opravljal, ko je živel na zemlji;
učé nas nezmotljivo besedo Jezusa Kristusa, ki
nas varuje laži in zmote; vladajo nas z oblastjo
Jezusa Kristusa, brez njih bi bili čeda brez pa-
stirja, država brez vladarja; oni so najvišji du-
hovni pastir, ter izpolnjujejo za cel širni svet be-
sede Gospodove: „Kakor je Oče mene poslal, tako
jaz vas pošljam“, ¹⁾ izpolnjujejo je s pošiljanjem
škofov, ki s svoje strani zopet obnavljajo in raz-
množujejo duhovščino; oni družijo končno vernike
v cerkev, zidano na skalo, okoli katere viharji časov
sicer divjajo, a je ne omajajo. Smemo li biti nehva-
ležni namenom božje previdnosti, ki nam je dala v
sv. Očetu poroka za vse dobrote sv. vere? Ali smemo
biti vnemarni gledé kake stvari, ki nje zadeva? Ne,
preljubljeni v Gospodu! ne da bi hoteli zaznamo-
vati pota, po katerih naj se to zgodi, moramo

¹⁾ Jan. 20, 21.

želeti in tirjati, kar vedno želé in tirjajo vsi pravi
katoličani celega sveta, škofje, duhovniki in lajki:
prostost najvišjega pastirja sv. cerkve pri izvrše-
vanju njegove svete službe in zatorej njegovo
polno in pravo neodvisnost od vsake druge svetne
oblasti. To tirjajo katoličani v imenu svoje svete
cerkve, ki je razširjena po celem svetu in ne
more biti nikomur podložna; v imenu božje res-
nice, ki mora neovirano izlivati svojo svetlobo na
vse strani; v imenu duhovne vlade Jezusa Kri-
stusa, ki se mora kazati v njegovem namestniku
po celem katoliškem svetu prosta in neovirana.
Kako opravičena pa je ta zahteva in kako po pra-
vici se vznemirja katoliški svet zaradi sedanjega
stanja, to so dokazali zadnji dogodki meseca
oktobra tega leta. Ali se more žalostno stanje, v
katerem se sv. Oče nahajajo, pokazati še jasneje,
kot s tem, da je celo prost pristop k njim od-
visen od obnašanja krdele brezvernih nemirnežev,
ali pa od migljeja skrivne, cerkvi sovražne družbe,
in da se more vzeti sv. Očetu celo tolažba, vspre-
jemati izraze spoštovanja svojih otrok, izražene
mu pred njegovim prestolom?

Zato, preljubljeni v Gospodu! ne bomo ne-
hali ozirati se zaupno in v ponižni molitvi k božji
previdnosti, da se koristi svetnih kraljestev kmalu
v soglasje spravijo z najvišjimi koristmi božjega
kraljestva na zemlji; a med tem bomo tudi na-
dalje ostali zvesti vzvišenemu nadpastirju na stolu
sv. Petra z najudanejšo ljubeznijo in zvestobo ter
mu bodemo zraven svoje molitve tudi nadalje po-
kladali pred noge darove svoje otroške ljubezni,
da mu olajšamo skrbi za vladanje cerkve. Teh
darov prosimo za sv. Očeta zlasti sedaj, ko ni-
majo na razpolago nobenih družih časnih sred-
stev, kot darove ljubezni svojih vernikov, in mi
zaupamo v avstrijske katoličane, da v ljubezni in

darežljivosti ne bodo zaostajali za nobeno drugo
katoliško deželo. Ob enem hočemo se pa že
sedaj v duhu pripravljati, da bomo njihovo ško-
fovsko petdesetletnico l. 1893. dostojno prazno-
vali s celim katoliškim svetom.

Ko se pa spominjamo večnega kraljestva Je-
zusa Kristusa, v katero nas je pripeljal sv. Duh
po sv. krstu, nečemo pozabiti zemeljskega cesar-
stva, čegar podložni in državljani smo. Živimo v
resnem času in velike nevarnosti preté pokoju in
miru sveta. Močna bramba miru je naša draga
Avstrija, toda njena moč sloni na edinosti njenih
narodov. Imamo pa zastavo, ki zbira okoli sebe
vse narode velike Avstrije, zastavo katoliške cerkve,
ob enem zastavo naše presvetle cesarske hiše,
in našega preljubljenega cesarja. Pod tem slavnim
praporom, ki je zatrl svoj čas divjo pagansko
ločitev in medsebojno sovraštvo, ter je zjedini-
l narode v krščanski omikanosti, zberite se torej
vsi za čast in moč Avstrije ter ostanite krepki po
moči katoliške vere in katoliške ljubezni in stano-
vitni v neomagljivi zvestobi proti cesarju in državi.

„Preljubljeni“, tako sklenemo z besedami apo-
stola, „zato vedno molimo za vas, da bi vas naš
Bog vredne storil svojega poklica, in dopolnil
vse njemu dopadljivo dobro in delo vere v moči.“¹⁾
On sam pa, naš gospod Jezus Kristus in Bog in
naš oče, ki nas je ljubil in je dal večno tolažbo
in dobro upanje v milosti, naj vspodbuja vaša
srca, ter naj je ukrepi v vsakem dobrem dejanju
in govorjenju.²⁾ Sicer pa, bratje, molite za nas,
da bi se beseda božja razširjala in povečevala.³⁾
Amen.

¹⁾ II. Tesal. 1, 11.

²⁾ Ravno tam 2, 15 in 16.

³⁾ Ravno tam 3, 1.

Dano na Dunaju, v god sv. škofa in spoznovalca Martina, dné 11. novembra 1891.

Friderik kardinal Fürstenberg,
knezo-nadškof olomuški.

Franco kardinal Schönborn,
knezo-nadškof praški.

Albin kardinal Dunajewski,
knezo-škof krakovski,
zastopan po Severinu Morawskem,
nadškofu lvovskem rit. lat.

Anton Jožef kardinal Gruscha,
knezo-nadškof dunajski.

Fulgencij Czarew,
nadškof, škof hvarski,
zastopan po Filipu Nakiću, škofu
spletsko-makarskem.

Severin Morawski,
nadškof lvovski, rit. lat.

Alojzij Matija Zorn,
knezo-nadškof goriški.

Janez Ev. Haller,
knezo-nadškof solnograški.

Silvester Sembratowicz,
nadškof lvovski rit. gr.

Izak Nikolaj Izakowicz,
nadškof lvovski rit. arm.,
zastopan po Severinu Morawskem,
nadškofu lvovskem rit. lat.

Janez Krst. Zwerger,
knezoškof sekovski.

Matevž Jožef Binder,
škof šentipolitski.

Jožef Janez Ev. Hais,
škof kraljičin-graški.

Anton Jožef Fosco,
škof šibeniški,
zastopan po Filipu Nakiću, škofu
spletsko-makarskem.

Janez Nep. Glavina,
škof tržaško-koperski.

Franco Ferretić,
škof krški.

Jurij Kopp,
knezoškof vratislavski.

Luka Solecki,
škof przemiselski, rit. lat.

Ignacij Lobos,
škof tarnovski,
zastopan po Severinu Morawskem,
nadškofu lvovskem rit. lat.

Emanuel Janez Schoebel,
škof litomeški.

Franco Sal. Bauer,
škof brnski.

Matevž Vodopić,
škof dubrovniški,
zastopan po msgr. Gregorju Raičeviću,
imenovanem nadškofu zaderskem.

Simon Aichner,
knezoškof briksenski.

Jakob Missia,
knezoškof ljubljanski.

Janez Krst. Flapp,
škof poreško-puljski.

Martin Jožef Riha,
škof budejeviški.

Evgen Karol Valussi,
knezoškof tridentinski.

Jožef Kahn,
knezoškof krški.

Franco Maria Doppelbauer,
škof linški.

Mihael Napotnik,
knezoškof lavantinski.

Filip Nakić,
škof spletsko-makarski.

Koloman Belopotoczky,
titularni škof trikalski, apostolski vojaški vikarij.

Julijan Pelesz,
škof przemiselski, rit. gr.

Julijan Kulowski,
škof stanislavovski rit. gr.,
zastopan po Severinu Morawskem,
nadškofu lvovskem rit. lat.

Simeon Pulissich,
kapitularni vikarij zaderski,
zastopan po msgr. Gregorju Raičeviću,
imenovanem nadškofu zaderskem.